

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษา
ในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
Guidelines for teaching and learning development to promote the quality of
vocational students in a new normal for Eastern Economic Corridor

กิตติพันธ์ หันสมร^{1*}, วรทยา ธรรมกิตติภพ²
Kittiphan Hansamorn^{1*}, Varataya Thammakittipob²
ภาควิชาอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ^{1*},
ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์²
Dept. of Industrial Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot^{1*},
Dept. of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University²
kittiphan@g.swu.ac.th^{1*}, feduvyt@ku.ac.th²
ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)^{1*}

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้การวิจัยเอกสาร แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การวิจัยเอกสารเพื่อสร้างรูปแบบฯ และ 2) การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการประเมินคุณภาพด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน ด้วยแบบประเมิน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจะมีการบริหารจัดการจัดการในลักษณะ “การบริหารแบบสถานศึกษา โรงงาน บ้าน (สรบ)” ในรูปแบบทวิภาคี และต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครูผู้สอนใน 3 ประเด็น คือ 1) การจัดสรรเวลาพัฒนาทักษะ 2) การกำหนดเป้าหมายพัฒนา และ 3) การเสริมสร้างทักษะปฏิบัติร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นนวัตกรรม ผ่านการพัฒนา 3 ทักษะ คือ Cognitive Strategies, Problem Solving Strategies และ Critical Thinking Skills กระบวนการทั้งหมดจะสำเร็จได้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการ ครูผู้สอน และผู้ปกครอง และผลการประเมิน ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 3.71, 3.71 3.64 ตามลำดับ ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, อาชีวศึกษา, ยุคปกติใหม่, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

This study was to study a model for teaching and learning development to promote the quality of vocational students in a new normal age for Eastern Economic Corridor using document research divided into 2 steps: 1) document research to a model and 2) quantitative research is a quality assessment with 15 experts with an evaluation form. The results of the study found that the teaching and learning format that occurs will be managed in a manner "Management like educational institutions, factories, houses" by dual vacation training and must develop online teaching and learning for teachers in 3 issues: 1) time allocation to skills, 2) setting goals to develop online teaching, and 3) strengthening practical skills with business establishments. This allows students to be developed to be innovators through developing 3 skills: Cognitive Strategies, Problem-Solving Strategies, and Critical Thinking Skills, The entire process will be successful, those involved must participate, including: policy executives, administrators of vocational education institutions, establishment administrators, teachers, and parents and evaluation results Usefulness, correctness, and appropriateness The overall picture is at the highest level. The average values were 3.71, 3.71 3.64, respectively. The feasibility aspect was at a high-level average is 3.26.

Keywords: teaching and learning, vocational education, new normal, eastern economic corridor

บทนำ

การแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาทางอาชีวศึกษา ซึ่งในปี พ.ศ.2563 พบว่าไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ ทำให้ต้องปรับตัวด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบออนไลน์ ด้วยระบบแอปพลิเคชันทางการศึกษา และเทคโนโลยีเท่าที่มีรองรับได้ แต่ไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะภาคปฏิบัติทั้งในสถานศึกษา และการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ซึ่ง 2 ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาจะต้องได้รับการฝึกปฏิบัติจริงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2561; สุวิมล มธุรส, 2564) เพราะการจัดการเรียนการสอนทางอาชีวศึกษา ต้องเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมในการทำงาน และต้องสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน และสังคม (ธนันท์ ธนารัตตะภูมิ และคณะ, 2562) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อุตสาหกรรม กล่าวคือ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีความต้องการกำลังแรงงานที่มีฝีมือ มีคุณภาพ และปริมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อเข้าไปเป็นกำลังแรงงานขับเคลื่อนในภาคอุตสาหกรรม/ บริการ ประกอบกับข้อมูลการประมาณการของศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังอาชีวศึกษาในพื้นที่ EEC ในระหว่างปี 2560-2564 มีความต้องการแรงงานระดับอาชีวะเพื่อป้อนให้อุตสาหกรรมเป้าหมาย S-curve ซึ่งเป็นหัวใจหลักของกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ จำนวน 485,328 คน โดยอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพมีความต้องการแรงงานสูงสุด 35,023 คน อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 34,311 คน อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ 33,820 คน อุตสาหกรรมท่องเที่ยว 20,553 คน อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ 15,860 คน อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ 11,331 คน อุตสาหกรรมดิจิทัล 10,768 คน อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร 8,018 คน อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยี 6,806 คน และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร 35 คน (ประชาชาติธุรกิจ, 2562)

เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส Covid-19 ขึ้น การเรียนการสอนไม่สามารถทำได้ตามปกติ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จึงได้ประกาศแนวทางการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้กับสถานศึกษาในสังกัดนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564) แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและความคาดหวัง ในการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส Covid-19 ของ กิตติพันธ์ หันสมร และวรัทยา ธรรมกิตติภพ (2566) พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษาจัดขึ้นมี 4 รูปแบบ คือ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (On Demand) ออนไลน์ (Online) เยี่ยมบ้าน และให้คำแนะนำ (On hand) และในชั้นเรียน (On-site) ซึ่งในสถานศึกษามีความคิดเห็นในเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมของระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก แต่ในสถานประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของความต้องการความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ในสถานประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง และในส่วนของความต้องการการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ต้องการให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งครูผู้สอนและผู้เรียนมีความต้องการ คือ เรื่อง การสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันของหน่วยงานภาครัฐ และความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ คือ ต้องการให้สถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ปกครองได้ร่วมมือกันเสริมสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

ทั้งนี้ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส Covid-19 ข้างต้น จึงนำไปสู่การศึกษาเพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่เหมาะสม ภายใต้แนวคิดการสร้างผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม กล่าวคือ เป็น Smart learner ในขณะศึกษา เพื่อเป็น Smart worker เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อข้อมูลจากการศึกษาไปใช้ในการเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในสภาพเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นอีก ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา และองค์ความรู้จากการศึกษานี้ จะนำไปปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตและพัฒนากำลังคนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ประโยชน์ที่ได้รับ

โครงการวิจัยมุ่งเน้นให้เกิดแนวทางการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่เพื่อรองรับตลาด EEC โดยจะได้นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม จากความร่วมมือในพื้นที่ระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ปกครอง ในการบริหารจัดการผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะปฏิบัติสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องจากศึกษาข้อมูลปัญหา/ อุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันจากการแพร่ระบาดไวรัส Covid-19 ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลและการลงพื้นที่วิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ของรัฐบาล จำนวน 20 แห่ง ในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จ.ชลบุรี จ.ระยอง และ จ.ฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา (20 คน) ครูผู้สอน (332 คน) ผู้เรียน (396 คน) และผู้บริหารสถานประกอบการ (20 คน) ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ จึงนำมาสู่การศึกษาเพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยใช้รูปแบบการวิจัย คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสารเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษา จากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความวิจัยต่าง ๆ จำนวน 24 เรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทางอาชีวศึกษา เช่น การพัฒนาครู การพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นนวัตกรรม การสร้างความร่วมมือ เป็นต้น (Ismet, 2001; Ilyas and Semiawan, 2012; Breslow et al, 2013; Chen et al, 2013; Chryssolouris et al, 2016; Mavrikios and Rentzos, 2016; Saputro et al, 2018). เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์เอกสาร และแบบสรุปข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ประกอบการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการประเมินคุณภาพด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (6 ท่าน) ผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา (5 ท่าน) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน (1 ท่าน) ผู้เชี่ยวชาญจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (1 ท่าน) และผู้เชี่ยวชาญจากสภาอุตสาหกรรมจังหวัดในพื้นที่ (3 ท่าน) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษา โดยเกณฑ์การประเมินประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานการประเมินตามที่คณะกรรมการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นประโยชน์ 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านความถูกต้อง และ 4) ด้านความเหมาะสม (Joint Committee on Standards for Educational Evaluations, 1994) ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) โดยภาพรวมค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.972 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำแนกเป็น 4 ระดับ โดยแปลผลตามเกณฑ์ที่ บุญชม ศรีสะอาด (2560) จำแนกไว้ ได้แก่ มีความเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด มีความเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก มีความเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง และมีความเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใบรับรองเลขที่ SWUEC/E-474/2564

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนกับผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในปีการศึกษา 2564 โดยสรุป พบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษาจัดขึ้นมี 4 รูปแบบ คือ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (On Demand) ออนไลน์ (Online) เยี่ยมบ้าน และให้คำแนะนำ (On hand) และในชั้นเรียน (On-site) และพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนมีความคิดเห็นในเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมของระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก แต่สถานประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งระดับปัญหาของแต่ละรูปแบบภาพรวมอยู่ที่ระดับปานกลาง ในส่วนของความต้องการความช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก แต่ในสถานประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของความต้องการการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ต้องการให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งครูผู้สอนและผู้เรียนมีความต้องการ คือ เรื่องการสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกันของหน่วยงานภาครัฐ และความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ คือ ต้องการให้สถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ปกครองได้ร่วมมือกันเสริมสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (กิตติพันธ์ หันสมร และวรัทยา ธรรมกิตติภพ, 2566)

ตารางที่ 1 สรุประดับปัญหาที่เกิดขึ้นระดับความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มเป้าหมาย	ปัญหาที่เกิดขึ้น	ความต้องการ
ผู้บริหาร สถานศึกษา	วัสดุอุปกรณ์เพื่อการป้องกันการแพร่เชื้อโรค และหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามนโยบาย	ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
ครู	ความกระตือรือร้นต่อการจัดการเรียนการสอนและการดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน และครูผู้สอนมีความเข้าใจในวิธีการ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี	การสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกันของหน่วยงานภาครัฐ
ผู้เรียน	ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเรียนการสอน	
สถาน ประกอบการ	การปรับวิธีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการฝึกประสบการณ์ และผู้ปกครองมีการประสานงานกับสถานประกอบการและครูฝึกและพี่เลี้ยงเกี่ยวกับการจัดฝึกประสบการณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	สถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ปกครองควรร่วมมือกันเสริมสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

ที่มา: กิตติพันธ์ หันสมร และวรัทยา ธรรมกิตติภพ (2566)

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

จากการวิเคราะห์ปัญหา/ อุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันจากการแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จึงนำไปสู่การหารูปแบบการจัดการเรียนที่เหมะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และที่สำคัญคือ ความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในที่นี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหารสถานประกอบการ มีแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

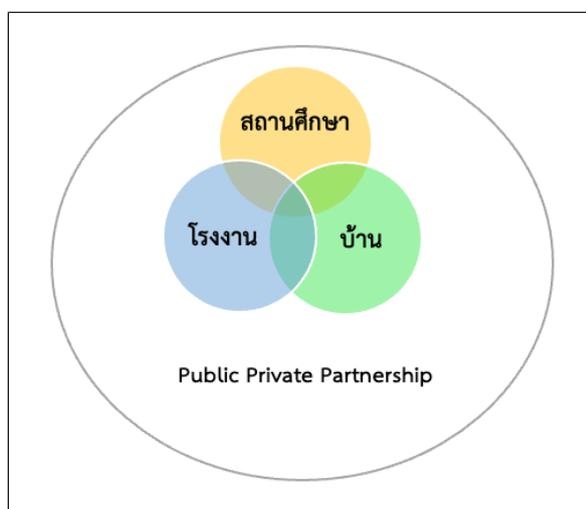
1. การบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักการของการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เพื่อให้เข้ากับบริบทของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา จึงปรับมาเป็น “การบริหารแบบสถานศึกษา โรงงาน บ้าน (สรบ)” เป็นการบริหารในรูปแบบของความร่วมมือกันของสามประสานองค์ในพื้นที่เพื่อบริหารจัดการศึกษาให้เป็นที่ไปตามความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยนำเอาองค์กร หรือสถาบันหลักในพื้นที่มาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาทางอาชีวศึกษา สร้างความผูกพันของ 3 สถาบันในลักษณะการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership: PPP) เป็นรูปแบบของความร่วมมือในการพัฒนาซึ่งภาคเอกชน (สถานประกอบการ หรือโรงงาน ผู้ปกครอง ชุมชน) และภาครัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษา) ได้ร่วมกันบริหารจัดการสนับสนุน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย เพราะการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี (Dual Vacation Training: DVT) ถือเป็นหัวใจหลักในการจัดการอาชีวศึกษา นอกจากนี้ยังต้อง

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่ม 1 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

ร่วมกันกำหนดเป้าหมายกิจกรรม บทบาท และความรับผิดชอบ เพื่อให้การจัดการศึกษาเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

เนื่องจากการจัดการศึกษาทางอาชีวศึกษาจะช่วยผู้เรียนได้ฝึกทักษะที่ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องมีการลงทุนทางการศึกษาที่สูง ภาคเอกชนจึงมีความสำคัญที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมลงทุน ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรอาชีวศึกษา โดยการจัดหากิจกรรมนอกหลักสูตรและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการร่วมกันจัดตั้งกองทุนภาคีเพื่อการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมของสถานประกอบการ เพื่อเข้ามาช่วยเติมในส่วนที่ขาดหายของสถานศึกษา เพื่อสร้างความยั่งยืน ในลักษณะการสนับสนุนส่งเสริมด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ฝึกอบรม รวมถึงความช่วยเหลือทางการเงิน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้เข้าไปฝึกอบรมและปฏิบัติงานในโรงงานของสถานประกอบการ เพื่อให้เข้าใจระบบการทำงานของอุตสาหกรรม เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ซึ่งภาครัฐต้องมีนโยบายให้สถานประกอบการและสถานศึกษาร่วมกันในการฝึกอบรมครูสอน ซึ่งหลายประเทศใช้การลดหย่อนภาษี ผ่านระบบการจัดเก็บภาษีจากภาคธุรกิจ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษา ตลอดจนการออกกฎหมายการจัดการอาชีวศึกษาที่ให้เอกชนและรัฐร่วมกันจัดการ โดยร่วมกันจัดทำหลักสูตร พัฒนาแนวทางการเรียนรู้ และการฝึกอบรมเฉพาะทาง

ในส่วนของ บ้าน หรือชุมชน ต้องเอื้อและสนับสนุนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวของผู้เรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างนิสัยให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังต้องให้ความใกล้ชิดดูแลเอาใจใส่ สนับสนุนทุกการเรียนรู้ และอบรมสั่งสอน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกเด็กอยู่เสมอ

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของ สรบ กับ PPP

ที่มา: จากการศึกษา (กิตติพันธ์ หันสมร, 2567)

2. การจัดการเรียนการสอน จากการศึกษา พบว่า ในช่วงที่เกิดสถานการณ์โควิด-19 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน มีความต้องการความช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนของ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ไม่ปกติสถานศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการเพียงฝ่ายเดียวได้ ภาครัฐ สถานศึกษา และสถานประกอบการจะต้องบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากตัวผู้เรียนร่วมกัน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในลักษณะออนไลน์ (Online) ซึ่งทุกสถานศึกษาต่างดำเนินการ และยังให้ความสำคัญกับเนื้อหา/ กิจกรรมในการ

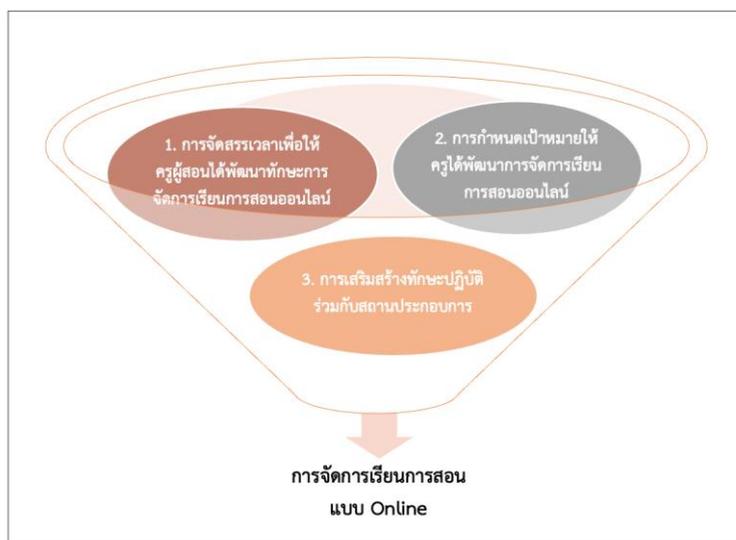
จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ โดยสถานศึกษาได้ดำเนินการ ได้แก่ 1) การปรับแผนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 2) การจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาเพื่อให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) การเชื่อมโยงเนื้อหาเพื่อให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และ 4) การวัด ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็น 4 ประเด็นนี้ ครูผู้สอนมีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ยังขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะออนไลน์ ได้แก่ 1) เรื่องใบความรู้/ ใบปฏิบัติงาน ประกอบการเรียนการสอน 2) การใช้แพลตฟอร์ม เช่น Google Meet, Zoom, Microsoft Teams เป็นต้น และ 3) การใช้สื่อ social media ในการจัดการเรียนการสอน เช่น Facebook, Line เป็นต้น ซึ่ง 3 ประเด็นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ครูผู้สอนต้องการความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวนี้

เพราะฉะนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ และสิ่งสำคัญคือ การยกระดับคุณภาพของครูผู้สอน สถานศึกษาและภาครัฐจะต้องร่วมจัดการใน 3 ประเด็น คือ 1) การจัดสรรเวลาเพื่อให้ครูผู้สอนได้พัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 2) การกำหนดเป้าหมายให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 3) การเสริมสร้างทักษะปฏิบัติร่วมกับสถานประกอบการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 การยกระดับคุณภาพครูผู้สอน

ประเด็น	วิธีการพัฒนา
1. การจัดสรรเวลาเพื่อให้ครูผู้สอนได้พัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	<p>1. Planning การส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีเวลาในการร่วมกันวางแผนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อบูรณาการการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกัน</p> <p>2. Reflection การเปิดโอกาสให้มีกระบวนการสะท้อนคิดการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในแต่ละรายวิชาที่มีธรรมชาติของรายวิชาที่แตกต่างกัน เพื่อปรับแก้และนำไปใช้</p> <p>3. Sharing การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครูในผู้สอนในสถานศึกษาเดียวกัน และต่างสถานศึกษา</p>
2. การกำหนดเป้าหมายให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	<p>เป้าหมายของการพัฒนาครูผู้สอนมีจุดเน้น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การปรับแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 2. การจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาเพื่อให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3. การเชื่อมโยงเนื้อหาเพื่อให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 4. การวัด ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5. เรื่องใบความรู้/ ใบปฏิบัติงาน ประกอบการเรียนการสอน 6. การใช้แพลตฟอร์ม เช่น Google Meet, Zoom, Microsoft Teams เป็นต้น 7. การใช้สื่อ social media ในการจัดการเรียนการสอน เช่น Facebook, Line เป็นต้น
3. การเสริมสร้างทักษะปฏิบัติร่วมกับสถานประกอบการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ภาครัฐให้การสนับสนุนนโยบายที่เอื้อให้เกิดการปฏิบัติแบบ PPP และส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ เพื่อส่งเสริมสถานประกอบการในพื้นที่ 2. การส่งเสริมให้ครูผู้สอนในสถานศึกษา กับครูผู้สอนในสถานประกอบการ ให้เกิดกระบวนการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา มีการสังเกต การประชุมพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ วิจารณ์ ติดตาม และประเมินผลร่วมกันอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ

เพราะฉะนั้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นการพัฒนาครูผู้สอน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ โดยนำเอาวิธีการพัฒนาครูผู้สอนทั้ง 3 ประเด็น เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ โดยเน้นไปที่การเรียนแบบ Online กล่าวคือ ครูผู้สอนทำการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการพัฒนาครูผู้สอนเพื่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

ที่มา: จากการศึกษา (กิตติพันธ์ หันสมร, 2567)

3. ตัวผู้เรียน เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนของอาชีวศึกษา คือ การสร้างผู้เรียนให้สำเร็จการศึกษาออกไปตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานเป็นกำลังแรงงานที่จะเข้าไปขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ หรือเรียกว่า Smart worker และก่อนที่จะสามารถเป็น Smart worker ได้ นั้น ในขณะที่กำลังศึกษาโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ การจัดการเรียนรู้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการทำงาน หรือเรียกว่า Smart learner ก่อน ในลักษณะของการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม ซึ่งจะเกิดจากปัจจัย 3 ปัจจัย คือ

1. Cognitive Strategies (Learning Skills) คือ ผู้เรียนต้องสามารถเข้าใจความคิดที่ซับซ้อน และนำมาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมืออาชีพ

2. Problem Solving Strategies คือ ผู้เรียนต้องมีทักษะการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนด้วยการค้นหาสาเหตุ ต้นตอของปัญหา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ในระบบหรือในโครงสร้าง เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และป้องกันการเกิดปัญหานั้น ๆ ซ้ำขึ้นมาอีก

3. Critical Thinking Skills คือ ผู้เรียนต้องมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นทักษะที่มีผลในการช่วยพัฒนาการคิด และวิเคราะห์กลั่นกรองข้อมูลที่ได้รับนั้น นำเชื่อถือหรือไม่ การหาเหตุผลต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหา

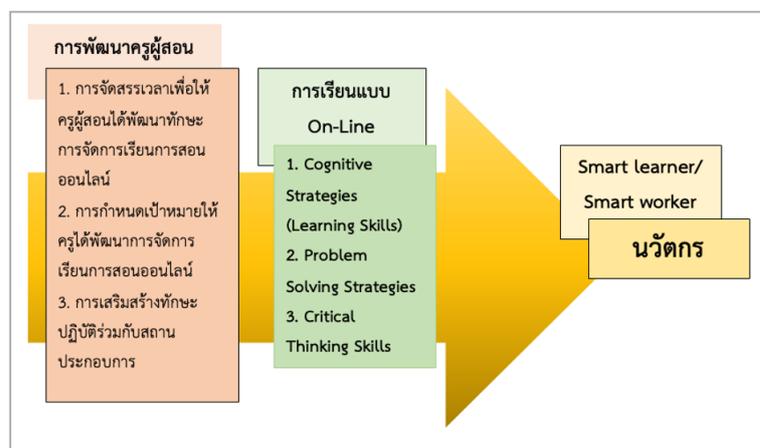
การจะสร้างผู้เรียนให้ Smart learner เพื่อเป็น Smart worker ได้ นั้น ผู้เรียนจะต้องทักษะเหล่านี้ และจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยครูผู้สอน ที่ต้องการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม ดังแสดงตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นนวัตกร

ที่มา: จากการศึกษา (กิตติพันธ์ หันสมร, 2567)

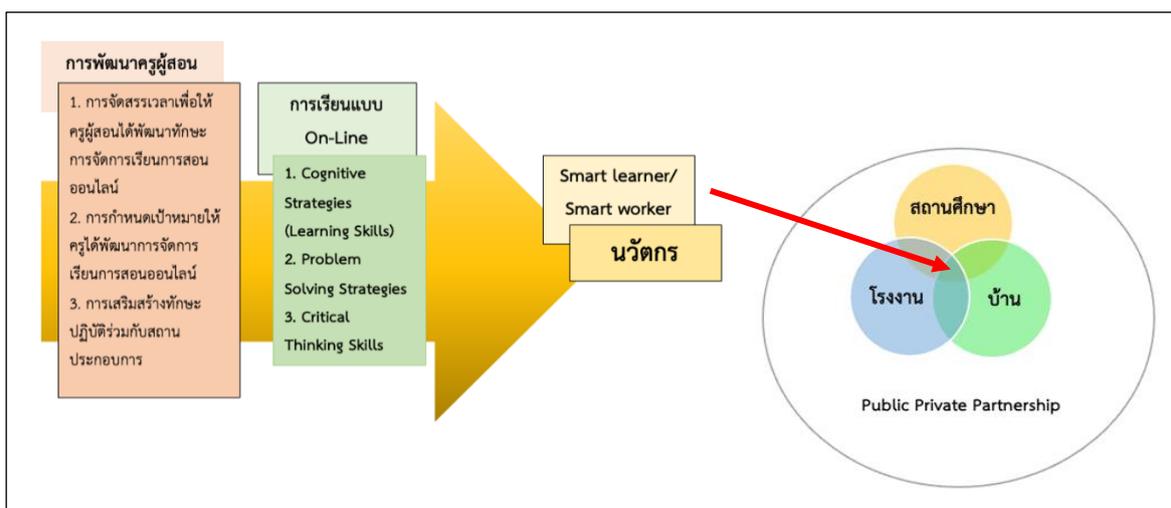
เพราะฉะนั้นจากสภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้ผู้เรียนเป็นนวัตกร กล่าวคือ เป็น Smart Learner ในขณะที่ศึกษา เพื่อเป็น Smart worker เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปเข้าสู่ตลาดแรงงาน ดังแสดงได้ดังรูป

ภาพที่ 5 กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นนวัตกร

ที่มา: จากการศึกษา (กิตติพันธ์ หันสมร, 2567)

เมื่อนำเอาการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษา โดยยึดในหลักการ “การบริหารแบบสถานศึกษา โรงงาน บ้าน (สรบ)” ในลักษณะการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership: PPP) โดยมุ่งการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี (Dual Vacation Training: DVT) เพื่อให้สถานประกอบการได้มีส่วนร่วม ซึ่งจำเป็นที่ ภาครัฐจะมีมาตรการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น ซึ่งรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้เมื่อเกิด สถานการณ์ที่ไม่ปกติเกิดขึ้น คือ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online) ซึ่งรัฐบาลและสถานศึกษาต้อง ให้การพัฒนาครูผู้สอน เพราะถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ครูผู้สอนยังไม่มี ความคุ้นเคย เพราะการ จัดการเรียนการสอนทางอาชีวศึกษานั้นการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ จึงจำเป็นอย่างย้งที่ สถานศึกษาต้องให้การส่งเสริมเพื่อให้ครูผู้สอนไปพัฒนาตนเอง ประกอบไปด้วย 1) การจัดสรรเวลาเพื่อให้ครูผู้สอนได้ พัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 2) การกำหนดเป้าหมายให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 3) การเสริมสร้างทักษะปฏิบัติร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นนวัตกร ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ ต้องให้ผู้เรียนเกิด 3 ทักษะ คือ 1) Cognitive Strategies (Learning Skills) 2) Problem Solving Strategies 3) Critical Thinking Skills ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้เรียนเป็น Smart learner และ Smart worker ไม่ว่าจะเกิด สถานการณ์ที่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สามารถจัดการในสภาวะปกติได้ และการจัดการเรียนการสอนใน ลักษณะนี้ สถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ได้ ดังแสดงดังรูป

ภาพที่ 6 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
ที่มา: จากการศึกษา (กิตติพันธ์ หันสมร, 2567)

จากภาพที่ 6 การจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารระดับนโยบาย ต้องกำหนดนโยบายของประเทศในการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ โดยกำหนดกลยุทธ์การสร้างร่วมมือนอกเหนือจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว ได้แก่ การกำหนดเป็นกฎหมายที่สร้างแรงจูงใจในการร่วมจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการในพื้นที่ เช่น มาตรการทางภาษี การสนับสนุนและสิทธิประโยชน์เรื่องเงินทุน เป็นต้น ตลอดจนการร่วมจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือทางวิชาการอุตสาหกรรมในพื้นที่

2. ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การจัดการระบบบริหารจัดการที่ดี การร่วมทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการทำงานในรูปแบบเครือข่าย และร่วมกันสรุปบทเรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาในปีต่อไป และประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมกันสนับสนุนและแลกเปลี่ยนทรัพยากร เพื่อการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียน รวมถึงครูผู้สอนทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการร่วมกัน

3. ครูผู้สอน ครูผู้สอนทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาสมรรถนะความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ และมีความรู้ความสามารถทันต่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนทั้งออนไลน์ และออนไลน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะครูผู้สอนในสถานศึกษาต้องมีเข้าไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการ และฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการอยู่เสมอ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

4. สถานประกอบการ ต้องมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเป็นนวัตกรรม มีความรู้และทักษะที่จะสามารถพัฒนานวัตกรรมขึ้น ตลอดจนให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ฝึกอบรม และส่งเสริมให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาได้เข้าไปฝึกอบรมและปฏิบัติงานในโรงงาน

5. ผู้ปกครองของผู้เรียน เนื่องจากทัศนคติและบุคลิกลักษณะของพ่อแม่มีผลต่อการเรียนรู้และการศึกษาของบุตรหลาน โดยเฉพาะการเรียนที่บ้าน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่ต้องช่วยกันดูแล การให้ความสนใจ ยอมรับและเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของบุตรหลาน และจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องส่งเสริมให้บุตรหลานได้ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมพูนความรู้ เพราะถ้าขาดข้อมูลที่ถูกต้อง และขาดการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุตรหลาน อีกทั้งยังต้องให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง

เพราะฉะนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมทำให้การจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระดับได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการล้วนแต่จะส่งผลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็น Smart learner ในขณะที่เรียน และเป็น Smart worker เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา ภาพรวมของความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความถูกต้อง และความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71, 3.71 3.64 ตามลำดับ ยกเว้นด้านความเป็นไปที่อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคปกติใหม่สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเริ่มจากการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ ในลักษณะ “การบริหารแบบสถานศึกษา โรงงาน บ้าน (สรบ)” ผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP) โดยเน้นการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี (DVT) ในส่วนของการจัดการเรียนการสอน จะต้องพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใน 3 ประเด็น คือ 1) การจัดสรรเวลาเพื่อให้ครูผู้สอนได้พัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอน

ออนไลน์ 2) การกำหนดเป้าหมายให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 3) การเสริมสร้างทักษะปฏิบัติ ร่วมกับสถานประกอบการ และตัวผู้เรียน ต้องพัฒนาให้เป็นนวัตกรรม กล่าวคือ เป็น Smart worker เพื่อเป็น Smart worker ผ่านการพัฒนา 3 ทักษะ คือ Cognitive Strategies (Learning Skills) Problem Solving Strategies และ Critical Thinking Skills ซึ่งกระบวนการทั้งหมดจะสำเร็จได้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมดำเนินการตั้งแต่ การกำหนดนโยบายของประเทศในการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการจากผู้บริหารระดับนโยบาย และผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา และสถานประกอบการต้องร่วมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ครูผู้สอนทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการต้องสามารถจัดการเรียนการสอนทั้งออนไซต์ และออนไลน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และในส่วนของผู้ประกอบการต้องช่วยกันดูแล การให้ความสนใจ ยอมรับและเข้าใจใน ความรู้สึกนึกคิดของบุตรหลาน ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนของ สถานศึกษาและการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง

การบริหารแบบ “สรบ” จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP) ภาครัฐจะต้องมีความชัดเจนในการปฏิบัติ ซึ่งจะสอดคล้องกับ ดวงภา มกรานุรักษ์ (2554) ที่พบว่า รัฐต้องให้ความสำคัญต่อการอาชีวศึกษา อย่างจริงจัง และมีนโยบายที่แน่นอนชัดเจน สถานศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการ ต่าง ๆ การอาชีวศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน ทุกกระทรวงในประเทศที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประชาชนภาครัฐ ผู้ประกอบการ (ประชารัฐ) ทั้งระหว่างองค์กรภายในและต่างประเทศ จะทำให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ กระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ควร ดำเนินการ โดยนำแนวทางการพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนของ สถานศึกษา ตลอดจนควรทำความเข้าใจกับบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องถึงสถานะการเปลี่ยนแปลงและผลที่ตามมาจาก การจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับกับเหตุการณ์ที่ไม่ปกติที่อาจจะเกิดขึ้นซ้ำอีก และประสานประโยชน์เพื่อให้เกิดความ ร่วมมือ

การจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังแรงงานที่มีความรู้และทักษะที่ดี และที่สำคัญต้องต้องต่อความต้องการของ ตลาดแรงงานในพื้นที่ ซึ่งจะต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้และทักษะปฏิบัติจากครูผู้สอนที่มีคุณภาพ โดยผู้บริหารเปิด โอกาสให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งจะสอดคล้องกับ กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2557) ที่พบว่า คุณภาพการศึกษาอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน เกิดจากครูผู้สอนที่มี คุณภาพในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาสาระและการจัดการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา เช่น การ สร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เพื่อสู่ความเป็นครูมืออาชีพ เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุน และ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการจัดการเรียนรู้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับ จินตนา รวมชมรัตน์ (2558) ที่พบว่า การผลิต กำลังคนให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และการพัฒนาประเทศเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของสถานประกอบการ และ ตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาแบบทวิภาคี (DVT) ถือเป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่เขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก เพราะจะทำให้ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ รินทลิก และ วิจิต แสงสว่าง (2564) ที่พบว่า การจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสามารถขับเคลื่อนระบบการจัดการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาได้ กล่าวคือ คุณภาพ ของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาที่เกิดจากการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดย

มีครูผู้สอนที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีงานทำตรงตามสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในสถานประกอบการ หรือประกอบอาชีพอิสระ หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เมื่อผู้เรียนได้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และสอดคล้องกับณัฐวิทย์ มุงเมือง และบุญสม วราเอกศิริ (2560) ที่พบว่า การผลิตกำลังคนให้มีความรู้ ความสามารถที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน และสังคม ต้องอาศัยความร่วมมือกันในหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ตระหนักและยอมรับถึงความสำคัญของความร่วมมือ สอศ. จึงควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา อาชีวศึกษาในพื้นที่ EEC เพื่อนำไปปฏิบัติและให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญเพื่อตอบสนองแนวทางของประเทศในการพัฒนากำลังคนเข้าสู่อุตสาหกรรมในพื้นที่ และควรนำมีการทำวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อให้เห็นถึงเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ: ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านทั้งจากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูล ซึ่ง “งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ”

เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์ เรืองมนตรี; และ ธรินธร นามวรรณ. (2557). การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- กิตติพันธ์ หันสมร และวรัทยา ธรรมกิตติภพ (2566). สภาพปัญหาและความคาดหวัง ในการจัดการเรียนการสอนระดับ อาชีวศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 43(4): 101-120.
- จินตนา รวมชมรัตน์. (2558). รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ปรชญาดุชฎิบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ณัฐวิทย์ มุงเมือง และบุญสม วราเอกศิริ. (2560). การพัฒนาความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย การอาชีพในภาคเหนือตอนบน. *วารสารพิมพ์นครสวรรค์*. 13(1): 133 – 146.
- ดวงนภา มกรานุกรักษ์. (2554). อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (2554-2564). ปรชญาดุชฎิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนันท์ ธนารัตตะภูมิ, นารท ศรีละโพธิ์, ถวิกา เมฆอัครกรรม และอุษณี ลลิตผสาน. (2562). การอาชีวศึกษา: ทวิภาคี และ ทวีศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 12(6): 244-263.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประชาชาติธุรกิจ. 2562. *Roadmap* แรงงาน EEC 1 ล้านคนป้อน S-curve ใน 12 ปีข้างหน้า. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2567, จาก <https://www.prachachat.net/economy/news-315063>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). *เอกสารประกอบแนวทางการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2565, จาก <http://bsq2.vec.go.th/document/covid/learning%20covidv2.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- สุเมธ รินทลิก และวิจิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 10(3): 39-53.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2561). *การศึกษาด้านออนไลน์: ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ*. แพร์: แพร์ไทยอุตสาหกรรมพิมพ์.
- สุวิมล มธรรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค new normal COVID-19. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 15(40): 33-42.
- Breslow, L., David, E. P., Jennifer D., Glenda. S. S., Andrew D. H. and Daniel, T. S. (2013). *Studying Learning in the Worldwide Classroom Research into edX's First MOOC*. Retrieved September 12, 2020, from <https://doi.org/10.1007/BF01173772>
- Breslow, L., et al. (2013). *Studying Learning in the Worldwide Classroom Research into edX's First MOOC*. Retrieved September 12, 2020, from <https://doi.org/10.1007/BF01173772>.
- Chen, B., et al. (2013). User Acceptance of Mobile Technology: a Campus-wide Implementation of Blackboard's Mobile TM learn Application. *Journal of Educational Computing Research*, 49(3), 327–343.
- Chen, B., Sivo, S., Seilhamer, R., Sugar, A. and Mao, J. (2013). User Acceptance of Mobile Technology: a Campus-Wide Implementation of Blackboard's Mobile tm Learn Application. *Journal of Educational Computing Research*, 49(3), 327–343.
- Chrysolouris, G., Mavrikios, D., and Rentzos, L. (2016). The teaching factory: A manufacturing education paradigm. *Procedia CIRP*, 57:44-48.
- Ilyas, I.P., Semiawan, T. (2012). Production-Based Education (PBE): The Future Perspective of Education on Manufacturing Excellent. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 52, 5-14.
- Ismet P. Ilyas. (2001). Collaborative Engineering: Key Element for Integrating and Enterprising Education Institution. *The International Symposium on Open and Distance Learning, Yogyakarta*, 12-14 November 2001.
- Joint Committee on Standards for Educational Evaluations. (1994). *The program evaluation standards: How to assess evaluations of educational programs*. Newbury Park, CA: Sage.
- Mavrikios, D., and Rentzos, L. (2016). The teaching factory: A manufacturing education paradigm. *Procedia CIRP*, 57:44-48.
- Saputro, H., I. Widiastuti and B. Harjanto. (2018). Production-based education model for improving technical and vocational teachers' ability. *IOP. Conf. Ser. Mater. Sci. Eng.*, 306.

Translated Thai References

- Hansamorn, K. and Thammakittipob, V. (2023). Problems and Requirements in Teaching and Learning at the Vocational Level in the Eastern Economic Corridor from the Situation of the Spread of the Covid-19 Virus. *The Journal of the University of the Thai Chamber of Commerce in Humanities and Social Sciences*. 43(4): 101-120. (in Thai)
- Makranurak, D. (2011). The Scenario of Vocational Education in Thailand During the Next Decade (2011-2021). Doctor of Philosophy, Khon Kaen University. (in Thai)

- Mathuras, S. (2021). Online education management in the new normal COVID-19 era. *Rajapark Journal*. 15(40): 33-42. (in Thai)
- Mungmuang, N. and Waraegsiri, B. (2017). Cooperation Development of Dual vocational Education Management of Industrial and Community Education Colleges in Upper Northern region. *Ganesha Journal*. 13(1): 133 – 146. (in Thai)
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2017). *National Education Plan 2017 – 2036*. Bangkok: Phrik Wan Graphic Company Limited. (in Thai)
- Office of the Vocational Education Commission. (2021). *Documentation of guidelines for organizing vocational learning in the situation of the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19)*. Retrieved August 9, 2022, from <http://bscq2.vec.go.th/document/covid/learning%20covidv2.pdf> (in Thai)
- Pahay, S. (2018). Online education: theory and practice. Phrae Province: Phrae Thai Printing Industry. (in Thai)
- Prachachat Thurakit. 2019. Roadmap of 1 million EEC workers entering the S-curve in the next 12 years. Retrieved on 3 April 2024, from <https://www.prachachat.net/economy/news-315063>. (in Thai)
- Rinthaluk, S. and Saengsaeng, W. (2021). Dual Vocational Training System Management Towards Excellence in School Under Chachoengsao Vocational Institutes. *MCU Journal of Social Science Review*. 10(3): 39-53. (in Thai)
- Ruamchomrat, J. (2015). Model of management of dual vocational education system in vocational colleges under the Office of the Vocational Education Commission. Doctor of Philosophy. Kanchanaburi Rajabhat University. (in Thai)
- Rueangmontr, K. and Namwan, T. (2014). Academic administration and learning management innovation. 2nd ed. Maha Sarakham: Apichat Printing. (in Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). Preliminary research. 10th ed. Bangkok: Suviriyasan. (in Thai)
- Thanaratchaphum, T., Srilapo, N., Mekarkakom, T. and Lalitpasan, U . (2019). Vocational Education: Bilateral and Bilateral Education. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 12(6): 244-263. (in Thai)